

Lise Öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Güçlüğü ile Kariyer Denetim Odağı ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examining the Relationship Between High School Students' Career Decision Making Difficulties, Career Locus of Control, and Perceived Social Support

Ahmet Toplu, Servet Bayram

Yazar Bilgileri

Ahmet Toplu
İstanbul Medipol Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Doktora Öğrencisi,
ahmet.toplu@std.medipol.edu.tr

Servet Bayram
Prof. Dr., İstanbul Medipol
Üniversitesi, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık,
servet.bayram@medipol.edu.tr

ÖZ

Bu çalışmada, lise öğrencilerinin kariyer kararı verme güçlüğü ile algılanan sosyal destek ve kariyer denetim odağı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Çalışma grubunu, 400 lise öğrencisi oluşturmuş olup, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri Kariyer Kararı Verme Güçlüğü, Kariyer Denetim Odağı ve Sosyal Destek Ölçeklerinden elde edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 26.0 programı kullanılmıştır. Araştırmadaki bulgulara göre lise öğrencilerinin kariyer kararı verme güçlüğü ve kariyer denetim odağı cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterirken, algılanan sosyal destek anlamlı farklılık göstermemiştir. Korelasyon analizinde ise lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı ve algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmada yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü; algılanan sosyal destek ile kariyer denetim odağı ölçeğinin alt boyutları olan çaresizlik, şanslı ve güçlü diğerleri anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Ayrıca bu ölçekler kariyer karar verme güçlüğü varyansının yaklaşık %26'sını açıklamaktadır. Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazın kapsamında tartışılmış olup, kariyer karar verme güçlüğü azaltılması için öğrenci ve velilere sosyal destek kapsamında bireysel ve grup çalışmaları yapılması gerektiğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Kariyer kararı verme güçlüğü
Kariyer denetim odağı
Algılanan sosyal destek
Lise öğrencileri

Keywords
Career decision difficulty
Career locus of control
Perceived social support
High school students

Makale Geçmişi
Geliş: 23.01.2025
Kabul: 05.11.2025

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between high school students' career decision-making difficulties, perceived social support, and career locus of control. The research is a descriptive study in the relational survey model. The study group consisted of 400 high school students and convenience sampling method was used. The research data were obtained via Career Decision Difficulty, Career Locus of Control and Social Support Scales. SPSS 26.0 software was used to analyse the research data. According to the findings of the study, high school students' career decision-making difficulties and career locus of control showed significant differences by gender, while perceived social support did not show significant differences. In the correlation analysis, a significant relationship was found between high school students' career decision-making difficulties and career locus of control and perceived social support. According to the results of the regression analysis conducted in the study, it was seen that perceived social support and the sub-dimensions of the career locus of control scale, helplessness, lucky and powerful others, significantly predicted the students' career decision-making difficulties. In addition, these scales explained approximately 26% of the variance of career decision making difficulty. The results obtained were discussed within the scope of the relevant literature, and suggestions were made that individual and group studies should be conducted within the scope of social support for students and parents in order to reduce the difficulty of career decision-making.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf Toplu, A. & Bayram, S. (2025). Lise öğrencilerinin kariyer kararı verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *TEBD*, 23(3), 2745-2766.
<https://doi.org/10.37217/tebd.1625881>

Giriş

Günümüzde bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte kariyer alanlarının çeşitlenmeye başladığı ve alternatif kariyer yollarının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu çeşitlenmeden kaynaklı bireyler kariyer kararlarını verirken zorlanmaktadır. Özellikle küreselleşen dünyada kariyer kararı verme en sık karşılaşılan problemlerden biri haline gelmiştir (Kulcsár vd., 2020). Kariyer kararları meslek, eğitim, iş yaşamı ve işe devam ettirme gibi birçok durumu içerdiğinden bireyleri hayatı boyunca etkiler. Bu bakımdan bireyler vermiş oldukları kariyer yolunda ilerleyerek bireysel, toplumsal ve ekonomi gibi birçok kaybın önüne geçmek ister. Bireylerin kariyer kararları; çevresel deneyimler, özel yetenekler, öğrenme yaşantıları ve genetik donanım gibi birçok faktörden etkilenir (Özyürek, 2012). Kariyer kararı, bireyi hayatı boyunca etkileyen ve onun yaşamını şekillendiren önemli bir kavramdır (Özen ve Zorlu, 2024). Bu yüzden kariyer kararı amaç, beceri, bilgi ve mesleki tercihlerini içinde barındıran ve üzerinde durulması gereken bir durumdur (Öztemel, 2013). Bireyler kariyer kararı verirken ve mesleki gelişim görevlerini yerine getirirken bazı zorluklarla karşılaşmakta ve çatışmalar yaşamaktadır (Bacanlı, 2012). Yaşanan bu çatışmalar kariyer karar verme güçlüğü olarak bilinmektedir (Gati vd., 1996a).

Kariyer karar verme güçlüğü, bireyin kariyer kararını vermeden önce, kariyer kararını vermesi sırasında veya kariyer kararını vermesi sonrasında karşılaştığı zorluklardır (Saka vd., 2008). Kariyer karar verme güçlüğü, bireylerin geleceğiyle ilgili mesleki bir karar verirken kendine daha az uygun olduğunu düşündüğü bir mesleğe yönelmesini sağlayan durumdur (Gati vd., 1996b). Diğer bir ifadeyle kariyer karar verme güçlüğü, bireyin kariyeriyle ilgili karar verememesi durumu (Osipow vd., 1976) veya ideal olarak karar veren kişinin kararındaki sapmadır (Gati vd., 1996a). Gati vd. (1996b) bireylerin kariyer kararı verirken karşılaştıkları güçlüklerin özelliklerini betimlemek için kariyer karar verme güçlükleri taksonomisini geliştirmişlerdir. Bu sınıflandırmada üç kategori bulunmaktadır. Bunlar; a) hazırlık eksikliği, b) bilgi eksikliği, c) tutarsız bilgi olarak yer almaktadır. Bu kategorilerin herhangi birinde meydana gelen bir sapma bireylerin kendisine uygun olmayan bir karar verme durumuna veya karar verememesine neden olmaktadır. Bunun yanı sıra bireylerin kariyer karar verme güçlüğü yaşamada; alternatiflerin çeşitli olması, çalışma ortamı, eğitim süresi, yeteneklerin kullanımı, benlik, iş hayatındaki belirsizlik, sosyal engeller ve yanlış karar verme endişesi gibi faktörler de etkilidir (Gati ve Levin, 2014; Gati, 1986; Krieschok vd., 2009; Sauermann, 2005).

Kariyer karar verme güçlüğü ile lise dönemindeki öğrenciler karşı karşıya kalmaktadır (Karamenderes, 2020). Lise dönemi, kariyer kararının verildiği en önemli dönemlerden biridir (Erikson, 1968). Bu dönemindeki öğrenciler, kişilik gelişimlerini ve mesleki gelişimlerini sürdürerek kariyeriyle ilgili rollerini inceleyip kendilerini keşfetmek isterler (Steinberg, 2007). Bunları yaparken de gelecekle ilgili kariyer planlamasını yapmakta ve bazı güçlüklerle karşılaşmaktadırlar (Sharf, 2013).

Uzun bir süre kariyer kararının verilememesi (Holland ve Holland, 1977; Osipow, 1999; Şeker, 2021) ya da bireylerin duygusal kişilik sorunlarının etkili olması kariyer karar verme güçlüğüne örnek olarak verilebilir (Germeijs ve Verschueren, 2006; Kulcsár vd., 2020; Saka ve Gati, 2007). Bunların yanında lise dönemindeki öğrencilerin kariyer kararlarını ertelemeleri, karar vermek istememeleri, karar verme sorumluluğu almamaları veya ani bir şekilde karar vererek kendi özelliklerine uymayan meslekleri tercih ettikleri görülmektedir (Söner, 2021; Traş ve Gökçe, 2017). Kariyer kararını doğru şekilde verebilen öğrenciler hayatlarında karşılaştıkları engellerle daha kolay bir şekilde baş ederler (Doğan ve Bozgeyikli, 2014). Bu engellerin veya bazı faktörlerin öğrencilerin kariyer kararı verme güçlüğini etkileyip etkilemediğine yönelik alanyazında bazı araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalar genel olarak incelendiğinde; kariyer karar verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı (Lease, 2004; Millar ve Shevlin, 2007), gelecek zaman perspektifi, kariyer uyumluluğu ve kaygı (Jia vd., 2022), mesleğe yönelik akılcı olmayan inançlar (Bacanlı, 2016), mesleki karar verme yetkinlik beklentisi ve aile etkisi (Dursun ve Kara, 2019), karamsarlık, mükemmeliyetçilik ve benlik (Gati vd., 2011), fonksiyonel olmayan inançlar (Kleiman vd., 2004) ve duygusal kişilik (Saka ve Gati, 2007) gibi değişkenler birlikte ele alınmıştır.

Kariyer karar verme güçlüğini etkileyeceği düşünülen ve son zamanlarda ön planda olan kavram kariyer denetim odağıdır (Akkoç vd., 2023; Çoğalan, 2022; Yılmaz ve Bedel, 2021). Kariyer denetim odağı, bireylerin kariyeriyle ilgili karşılaşmış olduğu her türlü olumlu veya olumsuz yaşantılara karşı bireyin kendisinin ve diğerlerinin etkisinin olduğuna yönelik inancıdır (Seymenler ve Siyez, 2016). Diğer bir ifadeyle kariyer denetim odağı, bireylerin uzun vadedeki kariyer başarılarını etkileyebilecek faktörlere ilişkin inançları olarak ifade edilmektedir (Guan vd., 2013). Alanyazında kariyer denetim odağının iç ve dış denetim odağı olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. İç kariyer denetim odağı; bireyin herhangi bir mesleğe yönelik kararını verirken davranışlarının sonuçlarının kendi kontrolünde olduğuna inanmasıdır. Dış denetim odağı ise bireyin kendi mesleki kararlarıyla ilgili davranışlarının sonuçlarının kendisi dışındaki faktörlerden (şans, çaresizlik ve güçlü diğerleri) kaynaklandığını düşünmesidir (Millar ve Shevlin, 2007; Yılmaz ve Bedel, 2021). İç denetim odağına sahip kişiler, hayatlarındaki başarı ya da başarısızlığın kendilerinden kaynaklandığı düşünmekte, çevresiyle daha sıkı bir ilişki kurmakta, kendi başarı ve becerileri ile daha çok ilgilendikleri görülmektedir (Rotter vd., 1972). Dış denetim odağına sahip insanlar ise kazanmış oldukları başarıları ile davranışları arasında bir ilişkinin olup olmadığını düşünmekte ve bunun yanında elde ettikleri başarıda şans ve diğer faktörlerin etkili olduğunu düşünmektedir (Küçükbayır, 2000). Lise ve üniversite öğrencilerine yönelik yapılan araştırmalarda başarılı bir kariyer karar verme süreçlerinde öğrencilerin kariyer dış denetim odağından çok iç denetim odağının etkili olduğu belirtilmiştir (Burns

vd., 2013; Sarı ve Şahin, 2013). Yetenek ve çaba gibi içsel faktörlere sahip öğrencilerin kariyer kararlarını verirken özgüvenlerinin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Taylor ve Popma, 1990).

Bu araştırma kapsamında incelenen başka bir kavram ise algılanan sosyal destektir. Algılanan sosyal destek; bireylerin olumsuz durumlarla mücadele ederken, stresli olaylarıyla başa çıkarken ya da yaşamlarında önemli kararlar verirken çevresindeki sosyal ağlardan edinmiş olduğu psikolojik ve sosyal destek kaynaklarıdır (Yıldırım, 1997). Diğer bir ifade ifadeyle algılanan sosyal destek; bireylerin algıladığı sosyal desteğin miktarı ve algılanabilmesine yardım etmesidir (Schwarzer ve Knoll, 2007). Algılanan sosyal destekte, bireyin sosyal desteğinin önemli bir yeri bulunmaktadır (Yıldırım ve Arslan, 2024). Sosyal destek; bireylere bilgi verme, nasihat etme, maddi yardımda bulunma, sosyal ilgi ve yaşanan sorunlar karşısında bireylere destek olmaktadır (Yıldırım, 2004a). Diğer bir tanıma göre sosyal destek, bireylerin kariyer karar verme sürecinde bireylere rehberlik ederek onların rahatlamasına yardım eder (Rodriguez, 2012). Ayrıca sosyal destek bireylerin kariyer karar verme süreçlerinde önemli bir etkiye sahip ve onların karşılaştığı stres ve zorluklara karşı tampon görevi üstlenmektedir (Leavy, 1983; Yıldırım, 2004b). Aynı zamanda öğrencilerin sosyal destek kaynaklarını oluşturan ailelerinin, öğretmenlerinin ve arkadaşlarının onların günlük yaşamındaki problemlerinin çözümünde ve kaygılarını azaltılmasında önemli rolleri bulunmaktadır (Holt ve Espelage, 2005). Nitekim Öztemel (2013) tarafından yapılan bir araştırmada; ailelerden ve öğretmenlerden alınan sosyal destek düzeyi arttıkça kariyer karar verme güçlüğünün azaldığı, arkadaşlardan alınan sosyal destek arttıkça kariyer karar verme güçlüğünün arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla kariyer kararı vermede güçlük yaşadıkları belirtilmiştir. Diğer araştırmalarda da kariyer denetim odağı ve algılanan sosyal destek değişkenleri ile mesleki olgunluk (Çakar ve Kulaksızoğlu, 2013), mesleki karar verme yetkinlik beklentisi (Sarı ve Şahin, 2013; Şeker, 2013) ve mesleki sonuç beklentisi (Işık, 2013) değişkenleri ile olan ilişkiye bakılmıştır. Bu araştırmalardan biri olan Işık'ın (2013) çalışmasına göre öğrencilerin özel biri, arkadaş ve aileden aldıkları sosyal desteğin artması sonucu kariyer denetim odaklarının azaldığı görülmüştür. Safitri vd. (2021) araştırmasında, aileden alınan sosyal destek düzeyinin yüksek olanların kariyer denetim odağının düşük olduğu tespit edilmiştir. Fakat arkadaşlardan ve özel birinden alınan sosyal destekle anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Lise dönemi, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerinin yanında kariyer gelişimleri açısından da ele alınması gereken bir dönemdir. Bu dönemi Ginzberg vd. (1972), mesleki karar vermenin ergenliğin başı olan 10 yaş civarında başladığını ve 20'li yaşlara kadar devam eden bir süreç olarak ifade etmektedir. Bu dönemdeki ergenler yetişkinlik rollerine hazırlanmakta, biyolojik ve bilişsel gelişimleri nedeniyle kendine özgü bir kimlik geliştirmek istemektedirler. Ayrıca aile ilişkileri, akran grupları, karşı cinse yakınlık, eğitim ortamları ve sosyal etkinlikler bu öğrencilerin kariyer karar

vermelerinde etkili olmaktadır (Özen ve Zorlu, 2024). Bu bakımdan onların vermiş oldukları kariyer kararları onu hayatı boyunca etkileyecek ve geri dönülemeyecek boyutlara taşıyabilir (Steinberg, 2007). Özellikle öğrenciler lise sonunda geleceklerine yön vermek ve mesleki gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmak istemektedirler (Kulaksızoğlu, 2001). Bu yüzden bu öğrencilerin bu tür kararsızlık yaşamaları normaldir (Özen ve Zorlu, 2024). Bu öğrencilerin bir kısmı kariyer kararı vermede zorlanmazken, bir kısmı da bazı güçlükler yaşamaktadırlar (Gati vd., 2011). Bu bakımdan öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğüne incelenmesinde, kariyer denetim odağının (içsel ve dışsal nedenler) ve algılanan sosyal desteğin (aile, arkadaş ve öğretmen) ne gibi rollerinin olduğunun incelenmesinin kariyer gelişim açısından önemli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle mesleki karar verme süreçlerinin lise döneminde tartışıldığı düşünüldüğünde bu üç değişkenin birlikte araştırılması önemlidir. Yapılan bu araştırma ile öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğüne etkileyen faktörlerin belirlenerek öğrencilere kariyer danışmanlığı hizmetleri verirken onlara destek olacağı düşünülmektedir. Bu yüzden lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı ve algılanan sosyal destekleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin kariyer kararı verme güçlüğü, sosyal destek algıları ve kariyer denetim odakları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin kariyer kararı verme güçlüğü, sosyal destek algıları ve kariyer denetim odağının alt ölçekleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
3. Lise öğrencilerinin kariyer kararı verme güçlüğüne, sosyal destek algısı ve kariyer denetim odağı ölçeğinin alt boyutları istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, kariyer kararı verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin ortaya konulmasına yönelik nicel araştırma türlerinden ilişkisel araştırma modelinde yapılmıştır. İlişkisel araştırma modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin düzeyini birlikte açıklayan bir modeldir (Karasar, 2020). İlişkisel araştırma modelleri iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin araştırılmasında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Fraenkel vd., 2018).

Çalışma Grubu

Çalışma grubuna 2023-2024 yılları arasında Kahramanmaraş il merkezindeki yaşları 14-18 arasında değişen 400 lise öğrencisi kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Kolay

ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmasının amacı araştırmacıya pratik ve hız kazandırmasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2021).

Çalışmada yer alan katılımcıların yaşları 14-18 arasında değişmekte olup ortalama 15,8 olduğu görülmektedir. Öğrenciler cinsiyetleri bakımından incelendiğinde %60'ının kadın olduğu (n=240) ve %40'ının da erkek olduğu (n=160) saptanmıştır. Sınıfları bakımından %20,3'nn 9. sınıfta olduğu (n=81), %17,5'inin 10. sınıfta olduğu (n=70), %40,9'unun 11. sınıfta olduğu (n=163) ve %24,9'unun 12. sınıf olduğu (n=86) görülmüştür. Gelir durumu değişkenine göre %8,8'inin düşük düzeyde olduğu (n=35), %87,5'inin orta olduğu (n=350), %3,8'inin yüksek olduğu (n=15) belirlenmiştir. nceki sene yıl sonu not ortalamasına göre öğrencilerin %14'nn zayıf seviyede olduğu (n=56), %18'inin geçer olduğu (n=72), %17,3'nn orta olduğu (n=69), %16,8'inin iyi olduğu (n=67) ve %34'ünün pekiyi notlarının olduğu (n=136) tespit edilmiştir. Öğrencilerin anne baba birliktelik değişkenine göre %89,5'inin ebeveynlerinin birlikte olduğu (n=358), %4,8'inin ayrı olduğu (n=19) ve %5,8'inin boşanmış olduğu (n=23) görülmektedir. Son olarak da öğrencilerin ileride olmak istediği mesleği belirleme değişkenine göre %62,8'inin mesleğini belirlediği (n=251), %4'nn kararsız olduğu (n=16) ve %33,3'ünün mesleğini belirlemediği (n=133) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Kariyer Denetim Odağı leği, Kariyer Karar Verme Güçlüğü leği ve çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek leği kullanılmıştır. Bunlara ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Kariyer Karar Verme Güçlüğü leği

Bu lek, Gati ve Saka (2001) tarafından lise ğrencilerinin kariyer karar vermede glk yaşayıp yaşamadıklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması Bacanlı (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek beşli Likert tipinde olup, 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 7. ile 12. maddeleri dolgu maddesi olduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Ölçekten en düşük 32 puan, en yüksek 160 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanlar yüksek ise öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünün daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ölçeğin bilgi eksikliği, tutarsız bilgi ve hazırlık eksikliği şeklinde üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin tamamının Cronbach Alpha iç tutarlılığı .82'dir. Alt faktörlerinin Cronbach Alpha iç tutarlılıkları, bilgi eksikliği için .90, hazırlık eksikliği için .45 ve tutarsız bilgi için .82 hesaplanmıştır. Bu araştırmada ölçeğin toplam puanının Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur.

Kariyer Denetim Odağı leği

Bu lek, Millar ve Shevlin (2007) tarafından 15-16 yaş arasındaki lise ğrencilerinin kariyer denetim odaklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması ise Siyez (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek 20 madde olup altılı Likert tipindedir. Ayrıca maddelere verilecek

cevaplar “6-tamamen katılıyorum” ile “1-hiç katılmıyorum” arasında olup ölçekten en düşük 20, en yüksek 120 puan alınmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan arttıkça öğrencilerin kariyer denetim düzeyleri de artmaktadır. Ölçeğin içsel denetim, şans, çaresizlik ve güçlü diğerleri şeklinde dört alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alpha iç tutarlıkları içsel denetim .72, çaresizlik .77, şans .68, güçlü diğerleri .65 ve tamamın ise .86’dır. Ayrıca Sperman Brown Test katsayısı, .82 bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin toplam puanının Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .80 olarak bulunmuştur.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Ölçek, bireylerin yaşadığı çevreden elde edilecek sosyal desteğin düzeyinin yeterliliğine yönelik değerlendirmesini ölçmek için geliştirilmiştir (Zimet vd., 1988). Ölçek Türkçeye Eker vd. (2001) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 12 maddeden oluşup yedili Likert tipinde ve en düşük 12 puan, en yüksek 84 olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan yüksekse bireylerden alınan sosyal destek seviyesinin de yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ölçeğin aileden, arkadaşan ve özel birisinden algılanan sosyal destek alt boyutları bulunmaktadır. Ölçeğin alt faktörlerinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları; aileden algılanan sosyal destek için .84, arkadaşan algılanan sosyal destek için .89 ve özel birisinden algılanan sosyal destek için .94’tür. Ölçeğin tamamının Cronbach Alpha iç tutarlılığı .86’dır. Bu araştırmada ölçeğin toplam puanının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analize hazır hale getirilebilmesi için uç değerler, eksik veriler ve hatalı değerler tespit edilerek gerekli işlemler yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 26.0 programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiğinin kabul edilebilmesi için -1,5 ile +1,5 arasında olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırmanın çarpıklık değerleri -.61 ile .86 arasında ve basıklık değerleri de -1,43 ile 1,49 arasında olduğu için dağılımın normal olduğu kabul edilmiştir. Analizde betimsel istatistiki yöntemlerden frekans, standart sapma, ortalama ve yüzde kullanılmıştır. Verilerin analizinde, t testi ve değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisine yönelik korelasyon ve çoklu regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Bu kısımda öncelikli olarak araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin betimsel istatistik ve korelasyon analiz değerleri aşağıdaki Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Değişkenlere İlişkin Pearson Korelasyon Analizleri ve Betimsel İstatistikler

<i>Değişkenler</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-KKVGÖ	1									
2-Aileden Alınan SD	-.117*	1								
3-Arkadaştan Alınan SD	-.185**	.325**	1							
4-Özel Birinden Alınan SD	.029	.177**	.148**	1						
5-İçsel Denetim	-.167**	.179**	.194**	-0,063	1					
6-Çaresizlik	.437**	-.053	-.144**	.095**	-.308**	1				
7-Şans	.357**	-.054	-.155**	.086	-.165**	.394**	1			
8-Güçlü diğerleri	.419**	-.034	-.163**	.108*	-.291**	.636**	.441**	1		
9-ÇBASDÖ	-.121*	.672**	.711**	.678**	.138**	-.046	-.057	-.040	1	
10-KDOÖ	.440**	.022	-.109*	.095	.138**	.710**	.733**	.743**	.002	1
Ortalama	92,35	20,26	19,7	14,87	22,61	11,33	13,62	10,99	59,76	58,55
Standart Sapma	23,25	6,62	6,51	8,52	5,23	4,61	5,30	4,70	16,15	11,37
Çarpıklık	-.40	-.61	-.46	.15	-.59	.73	.84	.86	-.15	.53
Basıklık	-.47	-.65	-.72	-1,43	-.19	-.15	.1,49	.54	-.37	.82

*p<0,05 **p<0,01; KKVGÖ: Kariyer Karar Verme Güçlüğü Ölçeği, ÇBASDÖ: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, KDOÖ: Kariyer Denetim Odağı Ölçeği, SD: Sosyal Destek.

Tablo 1'deki korelasyon analizine göre lise öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Ölçeği ile Algılanan Sosyal Destek Ölçeği negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.121$; $p<.05$), aileden alınan sosyal destek alt boyutu arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.117$; $p<.05$), arkadaşta alınan sosyal destek alt boyutu arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.185$; $p<.01$), özel birinden alınan sosyal destek alt boyutu arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı ($r=.029$; $p>.05$) sonuçları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin Kariyer Karar Verme Güçlüğü Ölçeği ile Kariyer Denetim Odağı Ölçeği arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.440$; $p<.01$), içsel denetim alt boyutu arasında negatif yönlü, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=-.167$; $p<.01$), çaresizlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.437$; $p<.01$), şans alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.357$; $p<.01$) ve güçlü diğerleri alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.419$; $p<.01$) tespit edilmiştir.

Bu araştırmada lise dönemindeki öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı ve algılanan sosyal desteklerinin, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik analiz sonuçları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Lise Öğrencilerinin Cinsiyete göre T-Testi Analiz Sonuçları

<i>Ölçekler/Boyutlar</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>X̄</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kariyer Karar Verme Güçlüğü	Kadın	240	60,85	23,36	-3,742	.000**
	Erkek	160	68,59	22,13		
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek	Kadın	240	55,97	16,38	.317	.751
	Erkek	160	55,45	15,84		
Kariyer Denetim Odağı	Kadın	240	45,96	9,81	-5,782	.000**
	Erkek	160	52,41	12,44		

Tablo 2’de yapılan testin sonuçlarına göre lise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre kariyer karar verme güçlüğü [$t(400)=-3,742$; $p<.001$] ve kariyer denetim odağı puanları ortalamaları [$t(400)=-5,782$; $p<.01$] arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre erkeklerin kariyer kararı verme güçlüğü puanı $\bar{X}=68,59$ iken kadınların $\bar{X}=60,85$ olduğu ve erkeklerin kariyer denetim odağı puanları $\bar{X}=52,41$ iken kadınların kariyer denetim odağı puanlarının $\bar{X}=45,96$ olduğu görülmüştür. Görüldüğü üzere erkeklerin kadınlara göre kariyer karar verme güçlüğü ve kariyer denetim odağı puanları daha yüksektir.

Çalışmada kariyer kararı verme güçlüğü, Sosyal Destek Ölçeği ve Kariyer Denetim Odağı Ölçeği’nin alt ölçekleri tarafından yordanıp yordanmamasına ilişkin bazı regresyon analizleri yapılmıştır. Bu analizlerde çoklu bağlantılılık test sonuçlarına göre algılanan sosyal destek ile kariyer denetim odağı tolerans değerlerinin .875 olduğu ve VIF değerlerinin ise 1,143 olduğu görülmüştür. VIF değerlerinin de 10’dan küçük olduğu, tolerans değerlerinin de .10’dan büyük oldukları için elde edilen değerler sayıltıları karşılamaktadır. CI değerlerinin de 1,000, 19,557, 5,204, 7,989, 10,196 ve 10,485 olduğu görülmüş olup bu değerlerin de 30’un altında olması sebebiyle çoklu bağlantılılık sorununun olmadığı tespit edilmiştir. Bu analizlerin sonucunda Durbin-Watson katsayısının 1,984 olduğu bulunmuştur. Durbin-Watson değerinin 0 ile 4 arasında olması doğrusallığın olmadığı anlamına gelmektedir (Birgili ve Düzer, 2010). Araştırmada bulunan bu değer 0-4 arasında olduğundan dolayı değer normal olarak kabul edilmektedir. Aşağıdaki Tablo 3’te çoklu regresyon analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Kariyer Karar Verme Güçlüğüne Yönelik Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>B</i>	<i>Standart Hata</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>İkili R</i>	<i>Kısmi r</i>
Sabit	65,412	7,231		9,046	.000**		
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	-.134	.63	-.093	-2,126	.034*	-.121	-.107
İçsel Denetim Alt Ölçeği	.019	.206	.004	.094	.925	-.167	.005
Çaresizlik Alt Ölçeği	1,263	.291	.250	4,333	.000**	.437	.213
Şans Alt Ölçeği	.763	.215	.174	3,545	.000**	.357	.176
Güçlü Diğerleri Alt Ölçeği	.894	.291	.181	3,007	.002*	.419	.153

$R=.51$, $R^2=.26$; $F(5,394)=27,387$, $p<.05$

Tablo 3’teki analiz sonuçlarına göre Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nden ve kariyer denetim odağının çaresizlik, şans ve güçlü diğerleri alt boyutlarından alınan puanlar, Kariyer Kararı Verme Güçlüğü Ölçeği puanını anlamlı bir şekilde yordarken içsel denetim odağı alt boyut puanı yordamamaktadır ($R=.51$; $R^2=.26$; $F(5,394)=27,387$; $p<.05$). Ayrıca araştırmada Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin alt boyutları analize dahil edildiğinde kariyer karar verme güçlüğü anlamlı bir şekilde yordamadığından dolayı sadece Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin toplam puanı analize dahil edilmiştir. Elde edilen bu bulguda algılanan sosyal destek ile kariyer denetiminin alt boyutları kariyer karar vermedeki güçlüğü toplam puanına ilişkin varyansın yaklaşık %26’sını açıkladığı tespit

edilmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin kariyer karar verme güçlüğüne etkisi önem sırasına göre kariyer denetim odağı alt ölçeklerinden çaresizlik ($\beta=.250$; $t=4,333$, $p<.05$), güçlü diğerleri ($\beta=.181$; $t=3,007$; $p<.05$), şans ($\beta=.174$; $t=3,545$; $p<.05$) ve algılanan sosyal destek ($\beta=-.093$; $t=-2,126$; $p<.05$) şeklindedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada lise dönemindeki öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü ile algılanan sosyal destek ve kariyer denetim odağı arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünün, algılanan sosyal destek ve kariyer denetim odağı alt ölçekleri tarafından yordanmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öncelikli olarak bu kısımda regresyon ve Pearson korelasyon analizi bulguları tartışılmıştır.

Bu çalışmadaki regresyon analizi bulgularına göre lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüğünü, hem kariyer denetim odağı alt ölçekleri hem de Algılanan Sosyal Destek Ölçeği anlamlı olarak %26 oranında yordadığı belirlenmiştir. Çalışmadaki çoklu regresyon analizinde, lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüğünü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin yordadığı görülmektedir. Bu bulgu, alanyazındaki bazı çalışmalar tutarlılık göstermektedir (Fabio vd., 2013; Harman ve Kırdök, 2017; Öztemel, 2013; Yıldırım, 2015). Lise dönemindeki öğrencilerin aileleri ile bağı güçlüyse, öğrenciler aileleri tarafından destekleniyorsa ve kendilerine en uygun kariyer yollarını seçmesi sağlanıyorsa bu öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü o ölçüde azalmaktadır (Stărică, 2012). Aynı zamanda önemli değerlerden ve ailelerden alınan sosyal destek öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünün azalmasını olumlu yönde etkilemektedir (Fabio vd., 2013). Ailesi tarafından cesaretlendirilmeyen ve destek verilemeyen öğrenciler yüksek düzeyde kariyer kararı verme güçlüğü yaşamaktadır (Arı, 2021; Constantine vd., 1999; Öztemel, 2013). Bu çalışmalarda da görüldüğü üzere aileleri tarafından desteklenen ve değer verilen öğrencilerin kariyer karar vermede daha az güçlük yaşadığı ve geleceğe yönelik alacakları kararlarda ailelerinin önemli bir sosyal destek kaynaklarının olduğu düşünülebilir.

Çalışmada yapılan regresyon analizine ait diğer bir bulguda öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünü kariyer denetim odağı alt ölçeklerinden şans, çaresizlik ve güçlü diğerleri yordarken içsel denetim alt ölçeğinin yordamadığı görülmüştür. Bu bulgu ile ilgili alanyazında bazı çalışmaların olduğu görülmektedir. Örneğin Yılmaz ve Bedel'in (2021) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin kariyer karar vermelerini çaresizlik ve güçlü diğerleri yordarken şans ve içsel denetim alt boyutlarının yordamadığı sonuçları ortaya konulmuştur. Başka bir çalışmada ise kariyer karar vermede şansın önemli bir etkisinin olduğu belirtilirken çaresizlik ve güçlü diğerlerinin herhangi bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir (Hirschi, 2010). Harman ve Kırdök (2017), içsel denetim odağına sahip öğrencilerin dış denetim odağına (şans, çaresizlik ve güçlü diğerleri) sahip öğrencilere göre daha az

kariyer karar verme güçlüğü yaşadıklarını tespit etmiştir. Benzer şekilde Lease (2004) çalışmasında, içsel denetim odağına sahip öğrencilerin daha az da kariyer karar verme güçlüğü yaşadıklarını ortaya koymuştur. Görüldüğü üzere bu araştırma sonuçlarının mevcut araştırma sonuçları ile benzerlikleri ve farklıları bulunmaktadır. Lise dönemindeki öğrencilerde kariyer karar verme güçlüğünün görülme nedenleri arasında, öğrencilerin bireysel karar alma becerilerin yeterince gelişmediği, herhangi bir iş ve meslek deneyimlerinin olmaması, mantıklı kararlar alamamaları, kültürel ortamının ve okul çevresinin etkili olabileceği söylenebilir. Ayrıca bu dönemdeki öğrenciler kariyer kararı verme durumları ile karşı karşıya kaldıklarında ne yapacaklarını bilemeyip kendini şanssız, çaresiz ve desteksiz hissederek motivasyon düşüklüğü yaşayabilirler.

Çalışmada değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisine bakıldığında, öğrencilerin kariyer kararı verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı ve alt ölçekleri (içsel denetim, çaresizlik, şans ve güçlü diğeri) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde bu sonuçlarla benzerlik gösteren bazı çalışmalar bulunmaktadır (Hirschi, 2017; Şahin vd., 2015; Şeker, 2013; Millar ve Shevlin, 2007; Yılmaz ve Bedel, 2021). Şahin vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri ile kariyer denetim odağının alt boyutlarından içsel denetim ile negatif yönde zayıf düzeyde; şans, çaresizlik ve güçlü diğerleri ile pozitif yönde zayıf anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada şans ile bireyin kariyer kararı arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (Hirschi, 2017). Bu çalışmalarda olduğu üzere alanyazındaki sınırlı sayıda yapılan çalışmalarda da kariyer karar verme güçlüğü ile kariyer denetim odağı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüş olup farklı sonuçların olduğuna yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü azaltılması ile kariyer denetim odağının güçlü bir ilişkisi bulunmaktadır. Fakat çalışmalarda genellikle kariyer karar verme güçlüğünün azaltılmasının içsel denetim odağı ile daha güçlü bir ilişkisinin olduğu görülmektedir (Harman ve Kırdök, 2017; Peçjak ve Košir, 2007). Peçjak ve Košir (2007), içsel denetimi fazla olan öğrencilerin dışsal denetimi (şans, çaresizlik ve güçlü diğerleri) fazla olanlara göre daha az kariyer karar verme güçlüğü yaşadığını tespit etmişlerdir. Lise döneminde öğrencilerin kariyer kararlarında çevredeki bireylerin daha fazla etkin olması, öğrencilerin karar verme sürecinde daha az çaba sarf etmesine neden olabilir ya da yakınlarından kendi adına karar vermesini beklemelerine neden olabilir. Böyle bir durumda öz güven eksikliği yaşanabilir. Dolayısıyla bu tür dış faktörler kariyer kararı vermeyi zorlaştırabilir.

Bu çalışmada öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü ile algılanan sosyal desteğin alt ölçeklerinden aileden ve arkadaş tarafından alınan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, özel bir kişiden alınan sosyal destek ile anlamlı ilişki tespit edilememiştir. Yıldırım'ın (2015) çalışmasında, öğrencilerin meslek karar verme güçlükleri ile aileden alınan sosyal destek

arasında orta düzeyde, arkadaştan ve öğretmenden alınan sosyal destek ile de düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dülger (2009), ergenlerin kariyer karar verme davranışları ile algılanan sosyal destek toplam puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını tespit ederken bu değişkenlerin alt boyutları arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu tespit etmiştir. Mert vd. (2019), ergenlerin kariyer karar vermelerinde öğretmen, arkadaş ve özel birinden alınan desteğin önemli bir rolünün olduğunu vurgulamışlardır. Bu araştırmalarda görüldüğü üzere ve alanyazında çalışmaların sonuçları da dikkate alındığında mevcut bu araştırma sonuçlarıyla genel olarak benzerlik gösterdiği görülmektedir (Bacanlı, 2012; Çelik, 2009; Dursun ve Kara, 2019; Güven, 2008; Kırdök, 2010; Yıldırım, 2015). Lise öğrencilerinin mesleki karar verme güçlüğü yaşamasında ailenin çocuğuna baskı kurması, çocuğun çevresiyle kıyaslanması, arkadaşlarının olumsuz düşünceleri ve öğretmenleri tarafından yeterince tanınmadan herhangi bir mesleğe yönlendirilmesi gibi olumsuz durumların etkili olduğu görülmektedir (Çelik, 2009). Örneğin bir öğrenci mühendis olmayı düşünürken öğretmeni veya ailesi tarafından “sen bunu yapamazsın, sende o beceri yok, senin o puanı alacak potansiyelin yok” gibi söylemlere maruz kalıyorsa o öğrenci zaten kariyer kararı verirken oldukça zorlanacaktır. Lise dönemindeki öğrencilerin mesleki karar vermelerinde ailesi tarafından bir mesleğe zorla yönlendirilmesi, seçeceği mesleğe karar verirken arkadaşlarının etkili olması veya arkadaşları ile aynı şehirde okumak istemesi gibi durumlar mesleki karar verme süreçlerinde etkili olabilir. Bu açıdan öğrencilerin kariyer karar vermelerinde alanında uzman kişilerin özellikle psikolojik danışmanların yardımcı olması oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın diğer bir sonucu ise ölçek puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğidir. İlk olarak cinsiyete göre kariyer karar verme güçlüğü değişkeni incelenmiştir. Yapılan analizlere göre erkek öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğü kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Alanyazında öğrencilerin cinsiyete göre kariyer karar verme güçlüğüne farklılaşp farklılaşmadığına yönelik birçok çalışma yapılmıştır (Duru, 2019; Gati ve Saka, 2001; Peçjak vd., 2019). Bacanlı vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada, erkeklerin kız öğrencilere göre kariyer karar verme sürecinde ve hazırlık sürecinde daha fazla güçlük yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçlarla tutarlık göstermeyen başka bir çalışmada ise erkek öğrencilerin kızlara göre daha az kariyer karar verme güçlükleri yaşadıkları tespit edilmiştir (Peçjak vd., 2019). Bu sonuçlardan hareketle kız ve erkek öğrenciler arasında kariyer karar verme konusunda farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin kariyer karar verme konusunda yeterince bilgiye sahip olmadıkları ya da kariyer karar verme konusunda destek almadıkları düşünülebilir. Dolayısıyla bu öğrencilere okul rehberlik servisleri tarafından kariyer rehberliği ve meslek danışmalığına daha fazla ihtiyaç duydukları görülmektedir. Araştırmada cinsiyete göre kariyer denetim odağının da anlamlı bir farklılık göstermiş olup erkeklerin kariyer denetim odakları kızlara göre daha yüksek olduğu tespit

edilmiştir. Bu sonuçla tutarlılık gösteren birçok çalışma bulunmaktadır (Perry vd., 2011; Seymenler ve Siyez, 2016). Bu sonuçlarla tutarlılık göstermeyen Yılmaz ve Bedel'in (2021) çalışmasında; erkeklerin iç denetim odağının kızlardan düşük olduğu ve dış denetim odağının ise kızlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca benzer şekilde yapılan başka bir çalışmada erkeklerin kariyer denetiminin kızlardan daha az olduğu tespit edilmiştir (Şeker, 2013). Araştırma sonuçlarındaki bu farklılık çalışma gruplarının kültürel ve sosyal farklılığından kaynaklanabilir. Günümüzde özellikle sosyal yapının değişmesi kadınların sosyal statülerinin değişmesine neden olmaktadır. Bundan dolayı kadınların bakış açıları da değişmiş olabilir. Kadınlar kendilerine yönelik algıları değiştirerek bağımsız olmayı ve para kazanarak güç kazanmayı düşünmektedirler (Akkoç, 2012).

Yapılan bu araştırmanın alana katkılarının yanında bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu sosyoekonomik durumu düşük katılımcılar oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma sadece lise öğrencileriyle sınırlandırılmış olup katılımcıların çoğu kadındır. Araştırma nicel desende yapıldığı için öğrencilerin görüşleri alınmamıştır. Araştırmada bu sınırlılıklar belirtildikten sonra araştırmayla ilgili bazı önerilerde bulunmaktadır. Öğrencilerin kariyer karar verme güçlüğünün azaltılması amacıyla sosyal destek kapsamında ailelerine ve kendilerine yönelik bireysel veya grup görüşmeleri yapılabilir. Derse giren öğretmenlerin, öğrencilerin kariyer karar verme becerilerini artıracak etkinlikleri yaptırabilir. Kariyer kararı verme güçlüyle ilgili ilerleyen zamanlarda yapılacak araştırmalarda farklı değişkenler farklı metotlarla birlikte ele alınabilir. Örneğin kariyer kararı verme güçlüğü yaşayan öğrencilere yönelik daha derinlemesine bilgi elde edinmek için nitel desende fenomenolojik araştırmalar yapılabilir. Son olarak da okul psikolojik danışmanları tarafından bireysel ve grup rehberliği çalışmaları yapılabilir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, okullarda yapılacak olan kariyer rehberliği çalışmalarına yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Akkoç, F. F. (2012). Lise öğrencilerinin mesleki kararsızlıklarının sosyo-demografik faktörlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 215-233.
- Akkoç, Ö., Kılınç, B., Siyez, D. M., & Otlı, B. M. (2023). Üniversite öğrencilerinin kariyer kararı yetkinlik beklentilerinin kariyer arzusu ve kariyer denetim odağı açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1053-1070. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2023.-1134045>
- Arı, A. E. (2021). *Ergenlerde kariyer kararı verme güçlüğü: ailesel mükemmeliyetçilik, belirsizliğe tahammülsüzlük ve akılcı olmayan mesleki inançların rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bacanlı, F. (2016). Career decision-making difficulties of Turkish adolescents. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 16, 233-250. <https://doi.org/10.1007/s10775-015-9304-8>

- Bacanlı, F., Eşici, H., & Özünlü, M. B. (2013). Kariyer karar verme güçlüklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(40), 198-211. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200301> sayfasından erişilmiştir.
- Bacanlı, F. (2012). Kariyer karar verme güçlükleri ve meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançların ilişkisi. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(37), 86-95.
- Birgili, E. & Düzer, M. (2010). Finansal analizde kullanılan oranlar ve firma değeri ilişkisi: İMKB’de bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(46), 74-83.
- Burns, G. N., Jasinski, D., Dunn, S., & Fletcher, D. (2013). Academic support services and career decision making self-efficacy in student athletes. *The Career Development Quarterly*, 61(2), 161-167. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2013.00044.x>
- Constantine, N., Benard, B., & Diaz, M. (1999). Measuring protective factors and resilience traits in youth: The healthy kids resilience assessment. *Seventh Annual Meeting of the Society for Prevention Research* içinde (s. 3-15).
- Çakar, M. & Kulaksızoğlu, A. (2013). Lise son sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile denetim odağı düzeylerinin karşılaştırılması. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(9), 113-131. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1844> sayfasından erişilmiştir.
- Çelik, H. (2009). *Anadolu liselerinde son sınıfta okuyan öğrencilerin meslek tercihlerine etki eden faktörler*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çoğalan, Y. (2022). Lise öğrencilerinin özgüvenleri, kariyer denetim odakları ve kariyer kaygıları arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(81), 152-165. <https://doi.org/10.17755/esosder.941314>
- Doğan, H. & Bozgeyikli, H. (2014). İşsizlik sorununa farklı bir bakış açısı: Kariyer engelleri. II. Uluslararası İş ve Meslek Danışmanlığı Kongresi Bildiri Kitabı içinde (s. 97-105). Performans Yönetimi Kalite Geliştirme Daire Başkanlığı.
- Dursun, A. & Kara, A. (2019). Ortaöğretim öğrencilerinde kariyer karar verme güçlüklerinin yordayıcısı olarak kariyer kararı yetkinlik beklentisi ve kariyer seçiminde aile etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1), 39-55. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/744028> sayfasından erişilmiştir.
- Duru, H. (2019). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunlukları, kariyer kararı verme güçlükleri ve kariyer kararı verme öz yetkinlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Dülger, Ö. (2019). *Ergenlerde algılanan sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Eker, D., Arkar, H., & Yıldız H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity youth and crisis*. Norton & Company.
- Fabio, A. D., Palazzeschi, L., Asulin-Peretz, L., & Gati, I. (2013). Career indecision versus indecisiveness: Associations with personality traits and emotional intelligence. *Journal of Career Assessment*, 21(1), 42-56. <https://doi.org/10.1177/1069072712454>
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2018). *How to design and evaluate research in education*. McGraw Hill.
- Gati, I. (1986). Making career decisions: A sequential elimination approach. *Journal of Counseling Psychology*, 33(4), 408-417.
- Gati, I., Gadassi, R., Saka, N., Hadadi, Y., Ansenberg, N., Friedmann, R., & Asulin-Peretz, L. (2011). Emotional and personality-related aspects of career decision making difficulties: Facets of career indecisiveness. *Journal of Career Assessment*, 19(1), 3-20. <https://doi.org/10.1177/106907271038252>
- Gati, I., Garty, Y., & Fassa, N. (1996a). Using career-related aspects to assess person-environment fit. *Journal of Counseling Psychology*, 43(2), 196-206.
- Gati, I., Krausz, M., & Osipow, S. H. (1996b). A taxonomy of difficulties in career decision making. *Journal of Counseling Psychology*, 43(4), 510-526. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.43.4.510>
- Gati, I. & Levin, N. (2014). Counseling for career decision-making difficulties: Measures and methods. *The Career Development Quarterly*, 62(2), 98-113. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2014.00073.x>
- Gati, I. & Saka, N. (2001). Internet-based versus paper-and-pencil assessment: Measuring career decision-making difficulties. *Journal of Career Assessment*, 9(4), 397-416. <https://doi.org/10.1177/106907270100900406>
- Germeijs, V. & Verschueren, K. (2006). High school students' career decision-making process: Development and validation of the study choice taksin ventory. *Journal of Career Assessment*, 14(4), 449-471. <https://doi.org/10.1177/1069072706286510>
- Ginzberg, E. (1972). Toward a theory of occupational choice: A restatement. *Vocational Guidance Quarterly*, 20(3), 169-175. <https://doi.org/10.1002/j.2164-585X.1972.tb02037.x>
- Guan, Y., Wang, Z., Dong, Z., Liu, Y., Yue, Y., Liu, H., ..., & Liu, H. (2013). Career locus of control and career success among Chinese employees: A multidimensional approach. *Journal of Career Assessment*, 21(2), 295-310. <https://doi.org/10.1177/1069072712471324>

- Güven, M. (2008). *Lise 9. sınıf öğrencilerinin meslek alanlarına yönlendirilmede mesleki rehberliğin yeterlilik düzeyi ve yönlendirilme memnuniyeti*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Harman, E. & Kırdök, O. (2017). *Lise öğrencilerinin denetim odaklarına göre mesleki olgunluklarının kariyer karar verme güçlüklerini yordama gücü*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hirschi, A. (2010). The role of chance events in the school-to-work transition: The influence of demographic, personality and career development variables. *Journal of Vocational Behavior*, 77(1), 39-49. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2010.02.002>
- Hirschi, T. (2017). On the compatibility of rational choice and social control theories of crime. D. B. Cornish & R. V. Clarke (Ed.), *In the reasoning criminal* içinde (s. 105-118). Routledge.
- Holland, J. L. & Holland, J. E. (1977). Vocationalin decision: More evidence and speculation. *Journal of Counseling Psychology*, 24(5), 404-414. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.24.5.404>
- Holt, M. K. & Espelage, D. L. (2005). Social support as a moderator between dating violence victimization and depression/anxiety among African American and Caucasian adolescents. *School Psychology Review*, 34, 309-328. <https://doi.org/10.1080/02796015.2005.12086289>
- Işık, E. (2013). Mesleki sonuç beklentisinin yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve denetim odağı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1419-1430.
- Jia, Y., Hou, Z. J., Zhang, H., & Xiao, Y. (2022). Future time perspective, career adaptability, anxiety, and career decision-making difficulty: Exploring mediations and moderations. *Journal of Career Development*, 49(2), 282-296. <https://doi.org/10.1177/0894845320941922>
- Karamenderes, A. (2020). *Lise öğrencilerinde kariyer kararı verme güçlüğü ile kariyere ilişkin ebeveynden algılanan destek, yeterlik algısı, gelecek beklentisi arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modeliyle incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Kırdök, O. (2010). *Bilişsel bilgiyi işleme yaklaşımına göre geliştirilen mesleki karar verme programının sınanması incelenmesi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kleiman, T., Gati, I., Peterson, G., Sampson, J., Reardon, R., & Lenz, J. (2004). Dysfunctional thinking and difficulties in career decision making. *Journal of Career Assessment*, 12(3), 312-331. <https://doi.org/10.1177/1069072704266673>
- Krieschok, T. S., Black, M. D., & McKay, R. A. (2009). Career decision making: The limits of rationality and the abundance of non-conscious processes. *Journal of Vocational Behavior*, 75(3), 275-290. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.04.006>

- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi.
- Kulcsár, V., Dobrea, A., & Gati, I. (2020). Challenges and difficulties in career decision making: Their causes, and their effects on the process and the decision. *Journal of Vocational Behavior*, 116, 103346. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.103346>
- Küçükbayır, D. G. (2000). *Sağlıkta ve hastalıkta kontrol algısı ölçeği*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Lease, S. H. (2004). Effect of locus control, work knowledge, and mentoring on career decision-making difficulties: Testing the role of race and academic institution. *Journal of Career Assessment*, 12, 239-254. <https://doi.org/10.1177/1069072703261537>
- Leavy, R. L. (1983). Social support and psychological disorder: A review. *Journal of Community Psychology*, 11(1), 3-21. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198301\)11](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198301)11)
- Mert, A., Duman, A. E., & Kahraman, M. (2019). Ortaöğretim öğrencilerinde kariyer karar verme yeterliğinin yordayıcıları olarak benlik saygısı ve algılanan sosyal destek. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 594-619. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyu.2019.183>
- Millar, R. & Shevlin, M. (2007). The development and factor structure of a career locus of control scale for use with school pupils. *Journal of Career Development*, 33(3), 224-249. <https://doi.org/10.1177/0894845306296643>
- Osipow, S. H. (1999). Assessing career in decision. *Journal of Vocational Behavior*, 55(1), 147-154.
- Osipow, S. H., Carney, C. G., & Barak, A. (1976). A scale of educational-vocational undecidedness: A typological approach. *Journal of Vocational Behavior*, 9(2), 233-243. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(76\)90081-6](https://doi.org/10.1016/0001-8791(76)90081-6)
- Özen, S. A. & Zorlu, E. (2024). Lise öğrencilerinin kariyer kaygılarını yordamada kariyer bilinci ve mesleki kararsızlığın rolü. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3), 425-432. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1293825>
- Öztemel, K. (2013). Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüklerinin yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve cinsiyet. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(3), 241-257. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/256154> sayfasından erişilmiştir.
- Özyürek, R. (2012). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Sosyal bilişsel yaklaşımlar içinde* (s. 222-270). Pegem Akademi.
- Pečjak, S. & Košir, K. (2007). Personality, motivational factors and difficulties in career decision-making in secondary school students. *Psihologijske Teme*, 16(1), 141-158.

- Pečjak, S., Podlesek, A., & Pirc, T. (2019). Decision-making styles as predictors of career decision difficulties in secondary school students with regard to gender. *Psihologijske Teme*, 28(3), 601-620. <https://doi.org/10.31820/pt.28.3.8>
- Perry, J. C., Liu, X., & Griffin, G. C. (2011). The career locus of control scale for adolescents: Further evidence of validity in the United States. *Journal of Career Development*, 38(2), 167-185. <https://doi.org/10.1177/0894845310372616>
- Rodriguez, S. (2012). Social support and career thoughts in college athletes and nonathletes. *The Professional Counselor: Research and Practice*, 2, 12-21. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1063172.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Rotter, J. B., Change, J. E., & Phares, E. J. (1972). *Applications of social learning theory of personality*. Holt, Richard and Winston.
- Safitri, I., Wibowo, M. E., & Sunawan, S. (2021). The correlation between locus of control and social support on student's career adaptability. *Jurnal Bimbingan Konseling*, 10(3), 184-192. <https://doi.org/10.15294/jubk.v10i3.54202>
- Saka, N. & Gati, I. (2007). Emotional and personality-related aspects of persistent career decision-making difficulties. *Journal of Vocational Behavior*, 71(3), 340-358. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2007.08.003>
- Saka, N., Gati, I., & Kelly, K. R. (2008). Emotional and personality-related aspects of career-decision-making difficulties. *Journal of Career Assessment*, 16(4), 403-424. <https://doi.org/10.1177/106907270831890>
- Stărică, E. C. (2012). Predictors for career indecision in adolescence. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 33, 168-172. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.01.105>
- Sarı, S. V. & Şahin, M. (2013). Lise son sınıf öğrencilerinin mesleğe karar verme öz-yeterliliklerini yordamada umut ve kontrol odağının rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 97-110.
- Sauermann, H. (2005). Vocational choice: A decision making perspective. *Journal of Vocational Behavior*, 66(2), 273-303. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2004.10.001>
- Seymenler, S. & Siyez, D. M. (2016). Lise öğrencilerinde kariyer denetim odağını yordayıcı değişkenler olarak toplumsal cinsiyet ve ebeveyne bağlanma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 286-300.
- Schwarzer, R. & Knoll, N. (2007). Functional roles of social support within the stress and coping process: A theoretical and empirical overview. *International Journal of Psychology*, 42(4), 243-252. <https://doi.org/10.1080/00207590701396641>
- Sharf, R. S. (2013). *Applying career development theory to counseling* (6. b.). Brooks/Cole.

- Siyez, D. M. (2015). Validity and reliability of a Turkish version of the Career Locus of Control Scale. *Journal of Career Development*, 42(4), 281-293. <https://doi.org/10.1177/0894845314557814>
- Söner, O. (2021). Kariyer karar verme güçlüğünde cinsiyet farklılıkları: Bir meta analiz çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(57), 401-424.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik* (F. Çok, Çev.). İmge.
- Şahin, M., Sarı, S. V., Duman, S., Kerimoğlu, U., & Kocaman, T. (2015). Mesleki kararsızlığın yordanmasında kontrol odağı ve mantık dışı inançların rolü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43), 11-20. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200306> sayfasından erişilmiştir.
- Şeker, G. (2021). Kariyer kararsızlığının yordayıcısı olarak iyi oluş ve kariyer kaygısı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(51), 262-275. <https://doi.org/10.9779/pauefd.706983>
- Şeker, G. (2013). *Lise öğrencilerinde meslek kararı verme yetkinliği ve kariyer denetim odağının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Taylor, K. M. & Popma, J. (1990). An examination of the relationships among career decision-making selfefficacy, career salience, locus of control, and vocational indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 37(1), 17-31. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(90\)90004-L](https://doi.org/10.1016/0001-8791(90)90004-L)
- Taş, Z. & Gökce, Z. (2017). Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ve ego kimlik statülerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 58-69. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/314861> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, M. & Arslan, E. (2024). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği: ölçüm değişmezliği. *EKEV Akademi Dergisi*(99), 274-288.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. b.). Seçkin.
- Yıldırım, A. (2015). *Lise öğrencilerindeki mesleki kararsızlığın algılanan sosyal destek ve tercih edilen alana göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 81-87.
- Yıldırım, İ. (2004a). Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. *Eurasian Journal of Educational Research*, 10(17), 221-236.
- Yıldırım, İ. (2004b). Depresyonun yordayıcısı olarak sınav kaygısı, gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 241-250.

- Yılmaz, N. & Bedel, A. (2021). Lise öğrencilerinin mesleki kararsızlıklarını açıklamada kariyer denetim odağı ile meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançların rolü. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(34), 1023-1046. <https://doi.org/10.26466/opus.800873>
- Zimet G. D., Dahlem N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K., (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal Personality Assessment*, 52(1), 30-41. <https://doi.org/10.1207/s15327752jpa52012>

Extended Summary

With the advancement of science and technology today, career fields have begun to diversify and alternative career paths have emerged. This diversification makes it difficult for individuals to make career decisions. Especially in a globalizing world, career decision-making has become one of the most common problems (Kulcsár et al., 2020). Career decision is an important concept that affects individuals throughout their lives and shapes their lives (Özen and Zorlu, 2024). Individuals encounter certain difficulties and experience conflicts when making career decisions and fulfilling their professional development tasks (Bacanlı, 2012). These conflicts are known as career decision-making difficulties (Gati et al., 1996a).

Career decision-making difficulty refers to the challenges an individual faces before, during, or after making a career decision (Saka et al., 2008). Gati et al. (1996b) developed a taxonomy of career decision-making difficulties to describe the characteristics of the difficulties individuals encounter when making career decisions. This classification consists of three categories: a) lack of preparation, b) lack of information, and c) inconsistent information. A deviation in any of these categories leads to individuals making decisions that are not suitable for them or to their inability to make decisions.

Career decision-making difficulties are mostly seen in high school students (Karamenderes, 2020). Career decision-making difficulty is the inability of an individual to make a career decision (Osipow et al., 1976) or a deviation in the decision of the person who ideally makes a decision (Gati et al., 1996a). When some studies in the literature on career decision-making difficulty are examined; it was seen that career decision-making difficulty was examined together with variables such as career locus of control (Lease, 2004; Millar and Shevlin, 2007), future time perspective, career compatibility and anxiety (Jia et al., 2022), irrational beliefs about profession (Bacanlı, 2016).

The concept of career locus of control, which is thought to influence career decision-making difficulties and has recently come to the fore, is career locus of control (Akkoç et al., 2023; Çoğalan, 2022; Yılmaz and Bedel, 2021). Career locus of control is the belief that individuals themselves and others have an impact on all kinds of positive or negative experiences encountered in relation to their career (Seymenler and Siyez, 2016).

Another concept examined in this study is perceived social support. Perceived social support refers to the psychological and social support resources individuals obtain from their social networks when coping with negative situations, dealing with stressful events, or making important decisions in their lives (Yıldırım, 1997). Social support plays an important role in perceived social support (Yıldırım and Arslan, 2024). Social support involves providing individuals with information, advice, financial assistance, social interest, and support in the face of problems (Yıldırım, 2004a).

This study was conducted using a correlational research model, a type of quantitative research aiming at revealing the relationship between career decision-making difficulty, career locus of control, and perceived social support. The correlational research model is a model that explains the level of change between two or more variables together (Karasar, 2020). The study group consisted of 400 high school students aged 14-18 in the provincial centre between 2023 and 2024 using a convenience sampling method. The purpose of using the convenience sampling method is to provide the researcher with practicality and speed (Yıldırım and Şimşek, 2021). The scales used in the study were Career Decision Difficulty Scale, Career Locus of Control Scale and Multidimensional Perceived Social Support Scale. In order to make the data ready for analysis, extreme values, missing data and incorrect values were identified and necessary arrangements were made. The data were analysed with SPSS 26.0. It was checked whether the data were normally distributed. In the analysis of the data, t-test, correlation and regression analyses were performed.

This study examined the relationship between career decision-making difficulties among high school students and perceived social support and career locus of control. It also presented findings regarding the prediction of students' career decision-making difficulties by the subscales of perceived social support and career locus of control. According to the regression analysis findings in this study, both the career locus of control subscales and the perceived social support scale significantly predicted high school students' career decision-making difficulties by 26%. In the multiple regression analysis in this study, it was observed that the perceived social support scale predicted high school students' career decision-making difficulties. This finding is consistent with some studies in the literature (Fabio et al., 2013; Harman and Kırdök, 2017; Öztemel, 2013; Yıldırım, 2015).

Another finding from the regression analysis conducted in the study showed that while luck, helplessness, and powerful others from the career locus of control subscales predicted students' career decision-making difficulties, the internal locus of control subscale did not. Some studies in the literature are related to this finding. When examining the relationships between the variables in the study, a significant relationship was found between students' career decision-making difficulties and career locus of control and its subscales (internal locus of control, helplessness, luck, and powerful others). In this study, a significant relationship was found between students' career decision-making

difficulties and the perceived social support sub-scales of social support received from family and friends, while no significant relationship was found with social support received from a special person.

This study has some limitations in addition to its contributions to the field. The sample group consisted of participants with low socioeconomic status. Furthermore, the study was limited to high school students, and most participants were female. As the study employed a quantitative design, student perspectives were not incorporated into the analysis. After noting these limitations, the study makes some recommendations. In order to reduce students' career decision-making difficulties, individual or group interviews can be conducted with their families and themselves within the scope of social support. Teachers can conduct activities that will increase students' career decision-making skills. In future studies on career decision-making difficulties, different variables can be addressed together with different methods. For example, phenomenological research with a qualitative design could be conducted to obtain more in-depth information about students experiencing career decision-making difficulties. Finally, individual and group guidance sessions could be conducted by school counselors. It is believed that the results obtained in this research will guide career guidance efforts in schools.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığının 19.01.2023 tarih ve 604.01.01 sayılı onayı ile yürütülmüştür.